

ZBIERKA **ZÁKONOV**
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 2005

Uverejnené: 13.12.2005

Časová verzia predpisu účinná od: 01.01.2013

555

ZÁKON

z 8. novembra 2005

o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

Čl. I

§ 1

Predmet úpravy

Tento zákon ustanovuje postupy a opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov a pôsobnosť orgánov verejnej správy.

§ 2

Postupy a opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov

(1) Postupmi a opatreniami na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov sú:

- a) jednotná metodika výpočtu integrovanej energetickej hospodárnosti budovy (ďalej len „výpočet“),
- b) určenie a uplatňovanie minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť
  1. nových budov,
  2. existujúcich budov pri ich významnej obnove,
  3. stavebných konštrukcií a prvkov tvoriacich ich časť, ktoré oddelujú vnútorné prostredie budov od vonkajšieho prostredia (ďalej len „obalová konštrukcia“) a
  4. technických systémov vykurovania, prípravy teplej vody, vetrania, chladenia a osvetlenia budov a ich kombinácie (ďalej len „technický systém“),
- c) povinná energetická certifikácia budov a systém kontroly energetických certifikátov,
- d) vypracúvanie národných plánov zameraných na zvyšovanie počtu budov s takmer nulovou potrebou energie (ďalej len „národný plán“).

(2) Postupy a opatrenia podľa odseku 1 sa nevzťahujú na

- a) budovy a pamätníky chránené z dôvodu architektonickej alebo historickej hodnoty alebo ako súčasť charakteristického prostredia, pri ktorých by dodržanie požiadaviek na energetickú hospodárnosť budov neprijateľne zmenilo ich charakter alebo vzhľad,
- b) kostoly a iné budovy používané ako miesta na bohoslužby alebo na náboženské podujatia,
- c) budovy, ktoré sú dočasnými stavbami s plánovaným časom užívania kratším ako dva roky,

- d) priemyselné stavby, dielne a nebytové poľnohospodárske budovy s nízkou spotrebou energie,
- e) bytové budovy, ktoré sú určené na užívanie menej než štyri mesiace v roku alebo na obmedzené užívanie počas roka s očakávanou spotrebou energie nižšou ako 25 % spotreby pri celoročnom užívaní,
- f) samostatne stojace budovy, ktorých úžitková plocha je menšia ako 50 m².

(3) Budovou na účely tohto zákona je zastrešená stavba so stenami, v ktorej sa používa energia na úpravu vnútorného prostredia. Budovou sa rozumie stavba ako celok alebo jej časť, ktorá bola projektovaná alebo zmenená na samostatné užívanie (ďalej len „samostatná časť“).

(4) Budovami podľa odseku 2 písm. a) sú najmä budovy

- a) vyhlásené za národné kultúrne pamiatky,¹⁾
- b) v pamiatkovej rezervácii alebo v pamiatkovej zóne ako súčasť historického sídelného usporiadania,
- c) uvedené do užívania pred 1. januárom 1947.

(5) Novou budovou na účely tohto zákona je budova, ktorej energetická hospodárnosť sa ovplyvňuje v projekte stavby alebo počas výstavby.

(6) Existujúcou budovou na účely tohto zákona je užívaná budova, ktorej energetická hospodárnosť sa dá vypočítať z údajov, ktoré sú známe alebo sa dajú zistiť prehliadkou a meraním.

(7) Významnou obnovou budovy sú stavebné úpravy²⁾ existujúcej budovy, ktorými sa vykonáva zásah do jej obalovej konštrukcie v rozsahu viac ako 25 % jej plochy, najmä zateplením obvodového plášťa a strešného plášťa a výmenou pôvodných otvorových výplní. Významnú obnovu budovy možno uskutočniť jej jednorazovou stavebnou úpravou alebo postupnými čiastkovými stavebnými úpravami.

(8) Budovou s takmer nulovou potrebou energie sa rozumie budova s veľmi vysokou energetickou hospodárnosťou. Takmer nulové alebo veľmi malé množstvo energie potrebné na užívanie takej budovy musí byť zabezpečené efektívnou tepelnou ochranou a vo vysokej miere energiou dodanou z obnoviteľných zdrojov nachádzajúcich sa v budove alebo v jej blízkosti.

§ 3

Energetická hospodárnosť budov

(1) Energetická hospodárnosť je množstvo energie potrebnej na splnenie všetkých energetických potrieb súvisiacich s normalizovaným užívaním budovy, najmä množstvo energie potrebnej na vykurovanie a prípravu teplej vody, na chladenie a vetranie a na osvetlenie.

(2) Energetická hospodárnosť budovy sa určuje výpočtom alebo výpočtom s použitím nameranej spotreby energie a vyjadruje sa v číselných ukazovateľoch potreby energie v budove a primárnej energie. Primárnou energiou je energia z obnoviteľných a neobnoviteľných zdrojov, ktorá neprešla procesom konverzie ani transformácie.

(3) Výpočet zohľadňuje

- a) charakteristiky stavebnej konštrukcie budovy, najmä tepelnotechnické vlastnosti obvodového a strešného plášťa a otvorových konštrukcií a tepelné straty spôsobené stavebnou konštrukciou a spôsobom jej užívania,
- b) polohu a orientáciu budovy a vplyv vonkajších klimatických podmienok na vnútorné prostredie, najmä vplyv teploty vzduchu, vetra a slnečného žiarenia,

- c) vnútorné prostredie vrátane projektovaných požiadaviek na vnútorné prostredie,
- d) energetické vybavenie, najmä druh, typ a výkon vykurovacieho systému a systém zásobovania teplou úžitkovou vodou a ich tepelnoizolačné charakteristiky a účinnosť,
- e) prirodzené vetranie, najmä vplyv tepelných strát na vnútorné prostredie,
- f) zabudované osvetľovacie zariadenie, najmä jeho druh, typ, vek a fyzický stav, svetelný výkon a energetický príkon,
- g) miestne pomery, najmä vplyv susedných budov,
- h) pasívny solárny systém a solárna ochrana, najmä tepelný zisk pre vnútorné prostredie,
- i) klimatizačný systém, najmä jeho druh, typ, výkon, vek a fyzický stav,
- j) fyzický stav budovy,
- k) ostatné faktory, ktoré ovplyvňujú spotrebu energie v budove, najmä vplyv tepelných ziskov.

(4) Výpočet musí zohľadniť vplyv

- a) aktívneho solárneho systému a ostatných vykurovacích systémov a elektrických systémov založených na obnoviteľných energetických zdrojoch,
- b) elektriny vyrábanej v zdroji s kombinovanou výrobou elektriny a tepla,
- c) diaľkového alebo blokového vykurovania a chladenia,
- d) denného osvetlenia.

(5) Na účely výpočtu sa budovy členia na tieto kategórie:

- a) rodinné domy,
- b) bytové domy,
- c) administratívne budovy,
- d) budovy škôl a školských zariadení,
- e) budovy nemocníc,
- f) budovy hotelov a reštaurácií,
- g) športové haly a iné budovy určené na šport,
- h) budovy pre veľkoobchodné a maloobchodné služby,
- i) ostatné nevýrobné budovy spotrebujúce energiu.

(6) Ak ide o rodinné domy a bytové domy, výpočet nezohľadňuje vplyv faktorov uvedených v odseku 3 písm. f) a i).

(7) Podľa energetickej hospodárnosti sa jednotlivé kategórie budov zatriedujú do energetických tried A až G. Každá energetická trieda je vyjadrená číselným rozpätím a je súčtom číselných ukazovateľov z jednotlivých miest a spôsobov spotreby energie v budove vyjadrených čiastkovými energetickými triedami.

§ 4

Minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť budov

(1) Nová budova musí spĺňať minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť budov určené technickými normami.³⁾ Ak je to technicky, funkčne a ekonomicky uskutočniteľné, minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť nových budov musí spĺňať aj existujúca budova po uskutočnení jej významnej obnovy.

(2) Ak ide o novú budovu, musí sa v príprave jej výstavby posúdiť technická, environmentálna a ekonomická využiteľnosť vysokoúčinných alternatívnych energetických systémov v mieste výstavby.

(3) Projektant je povinný splnenie minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budovy podľa odseku 1 zahrnúť do projektovej dokumentácie na stavebné povolenie alebo na povolenie zmeny stavby a výsledok energetického hodnotenia podľa § 4a ods. 2 uviesť v technickej správe projektovej dokumentácie.

(4) Ak sa významná obnova budovy týka zmeny jej obalovej konštrukcie, ktorá významne ovplyvní energetickú hospodárnosť budovy, projektant je povinný v projektovej dokumentácii na povolenie zmeny stavby navrhnúť také riešenie, aby sa touto zmenou dosiahlo splnenie minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť ako na novú budovu s rovnakou funkčnosťou, umiestnením a kategóriou. Na tento účel projektant musí navrhnúť použitie vhodných stavebných výrobkov a konštrukčných riešení v rozsahu, v akom je to technicky, funkčne a ekonomicky uskutočniteľné, vrátane technického systému, ktorým sa dosiahne prírastok energie dodanej z obnoviteľných zdrojov energie v budove alebo v jej blízkosti.

(5) Nákladovo optimálnou úrovňou minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budovy (ďalej len „nákladovo optimálna úroveň“) sa rozumie úroveň energetickej hospodárnosti, ktorá vedie k najnižším nákladom počas odhadovaného ekonomického životného cyklu budovy. Najnižšie náklady sa určujú so zohľadnením investičných nákladov súvisiacich s energiou a nákladov na údržbu a prevádzku podľa kategórie budovy vrátane nákladov na energiu a úspory príjmov z vyrobenej energie v budove a nákladov na likvidáciu budovy. Nákladovo optimálna úroveň sa nachádza v rozsahu úrovni energetickej hospodárnosti budovy, v ktorej je analýza nákladov a výnosov vypočítaná pre odhadovaný ekonomický životný cyklus budovy pozitívna.

(6) Odhadovaný ekonomický životný cyklus sa určuje

- a) pre celú budovu, ak sú požiadavky na energetickú hospodárnosť určené pre budovu ako celok, alebo
- b) pre jej samostatnú časť, ak sú požiadavky na energetickú hospodárnosť určené len pre samostatnú časť.

(7) Na postup podľa odseku 5 sa použije rámec porovnávacej metodiky podľa osobitného predpisu^{3a)} a parametre, ktoré ovplyvňujú výpočet, najmä vplyv klimatických podmienok a dostupnosť energetickej infraštruktúry.

§ 4a **Energetické hodnotenie**

(1) Na výpočet energetického hodnotenia sa používa

- a) projektové energetické hodnotenie,
- b) normalizované energetické hodnotenie,
- c) prevádzkové energetické hodnotenie.

(2) Projektovým energetickým hodnotením je určovanie potreby energie v budove vypočítaním podľa projektovej dokumentácie a projektovaných ukazovateľov. Projektové energetické hodnotenie sa uskutočňuje vo fáze navrhovania a projektovania novej budovy alebo významnej obnovy budovy.

(3) Normalizovaným energetickým hodnotením je určovanie potreby energie v budove vypočítaním s použitím normalizovaných vstupných údajov o vonkajších klimatických

podmienkach, o vnútornom prostredí budovy, o spôsobe jej užívania a s použitím údajov o skutočnom vyhotovení jej stavebných konštrukcií a údajov o jej technickom systéme.

(4) Prevádzkovým energetickým hodnotením je určovanie potreby energie s použitím nameranej skutočnej spotreby energie v budove.

(5) Výsledkom energetického hodnotenia je integrovaná energetická hospodárnosť budovy, ktorá je podkladom na zatriedenie budovy do energetickej triedy podľa § 3 ods. 7.

§ 4b Národný plán

(1) Národný plán obsahuje opatrenia a postupy potrebné na zvyšovanie počtu budov s takmer nulovou potrebou energie s rozlíšením na jednotlivé kategórie budov. Plnením opatrení a postupov národného plánu sa musí dosiahnuť, aby boli budovami s takmer nulovou potrebou energie

- a) po 31. decembri 2018 všetky nové budovy, v ktorých sídlia a ktoré vlastní orgány verejnej moci, a
- b) od 31. decembra 2020 všetky nové budovy.

(2) Opatreniami a postupmi národného plánu podľa odseku 1 sú najmä:

- a) podrobné uplatňovanie vymedzenia budov s takmer nulovou potrebou energie, ktoré vychádza z celoštátnych ročných priemerných hodnôt a z technických noriem a zohľadňuje celoštátne, regionálne a miestne podmienky vrátane číselného ukazovateľa využitia primárnej energie v kWh/m² ročne,
- b) priebežné ciele na rok 2015 na zlepšenie energetickej hospodárnosti nových budov s cieľom pripraviť dosiahnutie stavu podľa odseku 1,
- c) informácie o politikách a o finančných a iných opatreniach prijatých na podporu budov s takmer nulovou potrebou energie vrátane podrobností o celoštátnych požiadavkách a opatreniach týkajúcich sa podpory využívania energie z obnoviteľných zdrojov v nových budovách a v existujúcich budovách po ich významnej obnove,
- d) ďalšie nástroje a opatrenia na urýchlenie zvyšovania energetickej hospodárnosti budov a na ich prechod na budovy s takmer nulovou potrebou energie tak, aby sa dodaním energie z obnoviteľných zdrojov nachádzajúcich sa v budove alebo v jej blízkosti do roku 2020 dosiahlo najmenej 50-percentné zníženie primárnej energie.

(3) Národný plán obsahuje aj zásady, podľa ktorých bude možné v špecifických a opodstatnených prípadoch rozhodnúť, že opatrenia podľa odseku 2 písm. a) a b) sa nebudú uplatňovať na existujúce budovy, pre ktoré analýza nákladov a výnosov počas ekonomického životného cyklu budovy preukáže časovú návratnosť viac ako 15 rokov.

(4) Poskytované stimuly na novú výstavbu a na významnú obnovu budov musia zohľadňovať nákladovo optimálnu úroveň (§ 4 ods. 5). Nákladovo optimálnu úroveň môžu presiahnuť, ak ide o stimuly na nové budovy alebo na významnú obnovu budov v špecifických a opodstatnených prípadoch podľa odseku 3.

Energetická certifikácia

§ 5

(1) Energetickou certifikáciou sa budova zatrieďuje do energetickej triedy. Základom energetickej certifikácie je výpočet a kategorizácia budov.

(2) Energetická certifikácia je povinná

- a) pre budovy alebo samostatné časti, ktoré sa predávajú alebo prenajímajú novému nájomcovi,
- b) pre budovy, v ktorých viac ako 250 m² celkovej podlahovej plochy užíva orgán verejnej moci a verejnosť ich často navštevuje,
- c) pri dokončení novej budovy alebo významnej obnovy existujúcej budovy; inak je dobrovoľná.

(3) Ak má budova spoločný systém vykurovania, možno na základe vykonanej energetickej certifikácie budovy vykonať energetickú certifikáciu aj jednotlivého bytu alebo inej samostatne užíwanej časti budovy. Energetickú certifikáciu bytu možno vykonať aj na základe hodnotenia iného podobného bytu v tej istej budove, ktorého energetická certifikácia už bola vykonaná.

(4) Ak odborne spôsobilá osoba podľa § 6 preukáže zhodu energetického hodnotenia a porovnateľnosť rodinných domov, možno energetickú certifikáciu rodinného domu vykonať aj na základe hodnotenia iného rodinného domu s podobnou architektúrou, veľkosťou a úrovňou energetickej hospodárnosti.

§ 6

(1) Podnikanie v oblasti energetickej certifikácie je živnosťou podľa osobitného predpisu;⁴⁾ osobitnou podmienkou jej prevádzkovania je odborná spôsobilosť a jej preukázanie skúškou odbornej spôsobilosti pred skúšobnou komisiou podľa osobitného predpisu.⁵⁾

(2) Odborná spôsobilosť sa podľa miest spotreby energie v budove člení na odbornú spôsobilosť na

- a) tepelnú ochranu stavebných konštrukcií a budov,
- b) vykurovanie a prípravu teplej vody,
- c) vetranie a klimatizáciu,
- d) elektroinštaláciu a zabudované osvetlenie budov.

(3) Odborne spôsobilý je ten, kto preukáže, že má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa

- a) stavebného zamerania alebo v oblasti architektúry, ak ide o odbornú spôsobilosť podľa odseku 2 písm. a),
  - b) stavebného, energetického alebo strojárkeho zamerania, ak ide o odbornú spôsobilosť podľa odseku 2 písm. b) a c),
  - c) elektrotechnického zamerania, ak ide o odbornú spôsobilosť podľa odseku 2 písm. d)
- a odbornú prax po ukončení vzdelávania v rozsahu najmenej troch rokov v oblasti projektovania stavebných konštrukcií alebo energetického vybavenia budov, alebo v oblasti posudzovania stavebných konštrukcií z hľadiska ich tepelnotechnických vlastností alebo energetického vybavenia budov.

(4) Energetickú certifikáciu budov, ktoré slúžia na zabezpečenie obrany štátu, do ktorých môžu vstupovať iba osoby s bezpečnostnou previerkou podľa stupňa utajenia, vykonávajú zamestnanci Ministerstva obrany Slovenskej republiky s odbornou spôsobilosťou podľa odsekov 2 a 3, ktorú preukázali skúškou odbornej spôsobilosti podľa odseku 1.

§ 7

Energetický certifikát

(1) Osvedčením o vykonanej energetickej certifikácii je energetický certifikát. Energetický certifikát obsahuje

- a) označenie prevádzkovateľa živnosti podľa § 6 ods. 1 (ďalej len „oprávnená osoba“) v rozsahu obchodné meno, sídlo alebo miesto podnikania, identifikačné číslo a označenie registra, v ktorom je zapísaný, a číslo zápisu v ňom, a ak ide o právnickú osobu, aj právnu formu,
- b) opis budovy a jej adresu v rozsahu obec, súpisné číslo, ulica a orientačné číslo,
- c) údaj o zaradení budovy do kategórie,
- d) číselné ukazovatele vyjadrujúce minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť budov určené pre jednotlivé miesta a spôsoby spotreby energie v budove a na úroveň tvorby emisií oxidu uhličitého v budove podľa technických noriem,
- e) výsledky výpočtu,
- f) opis technických a energetických charakteristík budovy a technického systému budovy a jej zatriedenie do energetickej triedy vrátane grafického vyjadrenia,
- g) údaj o platnosti energetickeho certifikátu,
- h) označenie menom, priezviskom a titulom osoby, ktorá uskutočnila energetickú certifikáciu, a označenie menom, priezviskom, titulom a funkciou osoby, ktorá je štatutárnym orgánom oprávnenej osoby; ak sa na energetickej certifikácii podieľalo viac oprávnených osôb, uvedú sa všetky s vyznačením rozsahu ich účasti na energetickej certifikácii,
- i) vlastnoručné podpisy a odtlačok pečiatky osôb uvedených v písmene h),
- j) údaj o ročnej spotrebe energie alebo o priemernej spotrebe energie za tri predchádzajúce roky,
- k) údaj o podiele energie z obnoviteľných zdrojov nachádzajúcich sa v budove alebo v jej blízkosti v percentách.

(2) Prílohou energetickeho certifikátu je

- a) opis nedostatkov v technických a energetických charakteristikách budovy, v jej technickom systéme a v energetickom vybavení,
- b) odporúčanie na nákladovo efektívne zlepšenie energetickej hospodárnosti budovy alebo jej samostatnej časti, ak je dôvod na také zlepšenie v porovnaní s platnými požiadavkami na energetickú hospodárnosť budovy,
- c) správa obsahujúca vstupné údaje, údaje o vlastnostiach stavebných konštrukcií a technických systémov, čiastkové a konečné výsledky výpočtu a
- d) výňatok z energetickeho certifikátu, v ktorom sa uvedú údaje podľa odseku 1 písm. a) až c) a f) až k) (ďalej len „energetický štítok“).

(3) Odporúčanie podľa odseku 2 písm. b) musí byť pre konkrétnu budovu technicky uskutočniteľné a navrhované opatrenia musia umožniť odhadnúť časovú návratnosť a porovnanie nákladov a prínosov počas jej ekonomického životného cyklu.

(4) Odporúčanie podľa odseku 2 písm. b) sa člení na opatrenia, ktoré sa uskutočňujú

- a) v súvislosti s významnou obnovou a
- b) nezávisle od významnej obnovy budovy len zmenou obalovej konštrukcie alebo technického systému.

(5) Súčasťou odporúčania podľa odseku 2 písm. b) sú aj údaje o mieste, kde môže vlastník alebo nájomca budovy získať podrobnejšie informácie o obsahu odporúčania vrátane informácie o nákladovej efektívnosti odporúčaní uvedených v energetickom certifikáte. Hodnotenie nákladovej efektívnosti musí vychádzať zo súboru štandardných podmienok, ktoré sa týkajú posudzovania úspor energie a aktuálnych cien energií a z predbežného odhadu investičných nákladov podľa obvyklých aktuálnych cien stavebných výrobkov a stavebných prác na trhu. Okrem toho sú v ňom

zahrnuté aj informácie o postupoch, ktoré je potrebné vykonať na implementáciu odporúčania; môžu byť poskytnuté aj ďalšie súvisiace informácie, najmä informácie o finančných a iných stimuloch a o možnostiach poskytnutia dotácie na ich uskutočnenie.

(6) Odborne spôsobilá osoba elektronicky doručí návrh vypracovaného energetického certifikátu do centrálnej evidencie podľa § 9 ods. 3 písm. a) pred jeho odovzdaním vlastníčkovi budovy.

(7) Platnosť energetického certifikátu je najviac desať rokov. Pred uplynutím určenej platnosti stratí energetický certifikát platnosť vykonaním stavebných úprav budovy, ktoré majú vplyv na jej energetickú hospodárnosť.

§ 8

Povinnosti vlastníka budovy

(1) Vlastník budovy, na ktorú sa vzťahuje povinná certifikácia, je povinný mať energetický certifikát

- a) ku dňu začatia kolaudačného konania, ak ide o novú budovu alebo o existujúcu budovu po významnej obnove, ak stavebný úrad neurčí inak,^{5a)}
- b) do dvoch mesiacov odo dňa zániku platnosti energetického certifikátu z dôvodu vykonania stavebných úprav budovy, ktoré majú vplyv na jej energetickú hospodárnosť,
- c) ku dňu uzatvorenia zmluvy o predaji alebo o nájme budovy alebo jej samostatnej časti.

(2) Vlastník existujúcej budovy je povinný

- a) zabezpečiť reguláciu zásobovania teplom v budove,
- b) zabezpečiť hydraulické vyváženie vykurovacej sústavy budovy po každom zásahu do jej tepelnej ochrany alebo technického systému,
- c) uchovávať energetický certifikát počas jeho platnosti a
  1. pri predaji budovy odovzdať platný energetický certifikát novému vlastníčkovi,
  2. pri prenájme budovy odovzdať kópiu energetického certifikátu nájomcovi.

(3) Vlastník budovy je povinný do piatich pracovných dní odo dňa prevzatia energetického certifikátu a energetického štítka vystaviť energetický štítok na nápadnom, pre verejnosť jasne viditeľnom mieste, ak ide

- a) o budovu podľa § 5 ods. 2 písm. b) a
- b) o budovu s celkovou podlahovou plochou viac ako 500 m², ktorú verejnosť často navštevuje.

(4) Ak vlastník stavby predáva rozostavanú budovu, na ktorú ešte nie je vyhotovený energetický certifikát, je povinný poskytnúť nadobúdateľovi projektové energetické hodnotenie; rovnako je povinný postupovať, ak sa so stavbou ešte nezačalo, ale už je zhotovená projektová dokumentácia.

(5) Vlastník budovy musí ako súčasť ponuky na predaj alebo prenájom budovy uviesť v reklame v komerčnom médiu aj ukazovateľ jej integrovanej energetickej hospodárnosti z energetického certifikátu. To platí aj na samostatnú časť, na ktorú bol vypracovaný energetický certifikát.

(6) Ak je to technicky, funkčne a ekonomicky uskutočniteľné, vlastník budovy je povinný pri jej významnej obnove uplatniť nové alebo obnovené technické systémy, zaviesť inteligentné meracie systémy a inštalovať automatizované riadiace, regulačné a monitorovacie systémy zamerané na úsporu energie.

§ 9**Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky**

(1) Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) ako ústredný orgán štátnej správy

- a) vypracúva a predkladá vláde Slovenskej republiky návrhy koncepcií a programov zameraných na systémové dosiahnutie vyššej energetickej hospodárnosti budov a národný plán,
- b) určuje po dohode s Úradom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky slovenské technické normy vhodné na výpočet a na energetickú certifikáciu a ich zoznam zverejňuje vo Vestníku Úradu pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky,
- c) zostavuje zoznam existujúcich a navrhovaných opatrení a nástrojov na podporu splnenia opatrení z národného plánu vrátane opatrení a nástrojov finančnej povahy; zoznam aktualizuje každé tri roky a oznamuje Európskej komisii priamo alebo ako súčasť akčných plánov energetickej efektívnosti,
- d) poskytuje dotácie v oblasti energetickej hospodárnosti budov podľa § 9a a 9b (ďalej len „dotácia“),
- e) pravidelne, najmenej raz za päť rokov, prehodnocuje minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť budov,
- f) informuje Európsku komisiu o programoch a opatreniach na urýchlenie zvyšovania energetickej hospodárnosti budov a na ich prechod na budovy s takmer nulovou potrebou energie,
- g) informuje Európsku komisiu o zásadách podľa § 4b ods. 3,
- h) informuje Európsku komisiu alebo jej navrhuje zmeny ohľadne primeranosti opatrení z národného plánu, a to do deviatich mesiacov odo dňa doručenia žiadosti Európskej komisie,
- i) informuje Európsku komisiu o opatreniach potrebných na zabezpečenie vykonávania pravidiel o sankciách.

(2) Ministerstvo vydá všeobecne záväzný právny predpis, v ktorom ustanoví

- a) podrobnosti o metodike výpočtu,
- b) podrobnosti o náležitostiach obsahu energetického certifikátu vrátane rozpätí energetických tried pre všetky ukazovatele potreby energie v budove a globálneho ukazovateľa primárnej energie a emisií oxidu uhličitého uvádzaných v energetickom certifikáte,
- c) vzor energetického certifikátu pre jednotlivé kategórie budov,
- d) vzor energetického štítku,
- e) harmonogram postupnosti zmien minimálnych požiadaviek na energetické úrovne výstavby budov a dosiahnutia takmer nulovej potreby energie a
- f) podrobnosti o náležitostiach žiadosti o dotáciu.

(3) Ministerstvo alebo ním určená právnická osoba

- a) vedie centrálnu evidenciu energetických certifikátov, vyhodnocuje ich obsah a výsledky vyhodnotenia podľa jednotlivých kategórií budov, prideluje evidenčné číslo a doručuje údaje prevádzkovateľovi monitorovacieho systému efektívnosti pri používaní energie každoročne do 31. marca za predchádzajúci kalendárny rok,
- b) sprístupňuje energetické certifikáty evidované podľa písmena a) na požiadanie orgánu dozoru podľa § 10,

- c) zisťuje nákladovo optimálne úrovne a oznamuje Európskej komisii všetky vstupné údaje a odhady použité na toto zisťovanie a na základe toho vypracúva správu o zistenom výsledku, v ktorej uvedie aj opatrenia potrebné na podstatné zníženie zisteného rozdielu medzi minimálnymi požiadavkami na energetickú hospodárnosť podľa § 4 ods. 1 a nákladovo optimálnou úrovňou (§ 4 ods. 5) do nasledujúceho preskúmania minimálnych požiadaviek; správu aktualizuje každých päť rokov počnúc 30. júnom 2012 a oznamuje Európskej komisii priamo alebo ako súčasť akčných plánov energetickej efektívnosti,
- d) zverejňuje
1. informácie pre vlastníkov existujúcich budov o rôznych metódach a nákladovo efektívnych spôsoboch zlepšovania energetickej hospodárnosti budov a o existujúcich dostupných finančných nástrojoch určených na podporu zlepšenia energetickej hospodárnosti budov a ich samostatných častí,
  2. zoznam certifikovaných budov s ich zatriedením do energetickej triedy podľa jednotlivých kategórií budov,
  3. zoznam existujúcich a navrhovaných opatrení a nástrojov na podporu splnenia opatrení z národného plánu vrátane opatrení a nástrojov finančnej povahy,
- e) uskutočňuje kontrolu energetických certifikátov jedným alebo niekoľkými druhmi kontroly z týchto možností:
1. kontrolou platnosti vstupných údajov o budove a použitých údajov na vydanie energetického certifikátu, ako aj kontrolou výsledkov uvedených v energetickom certifikáte,
  2. kontrolou vstupných údajov a overením výsledkov uvedených v energetickom certifikáte vrátane poskytnutého odporúčania,
  3. úplnou kontrolou vstupných údajov o budove, ktoré boli použité na vypracovanie energetického certifikátu, úplným overením výsledkov uvedených v energetickom certifikáte vrátane poskytnutého odporúčania, a ak je to možné, aj kontrolou energeticke certifikovanej budovy na mieste s cieľom skontrolovať zhodu medzi špecifikáciami uvedenými v energetickom certifikáte a parametrami energeticke certifikovanej budovy,
- f) uskutočňuje kontroly energetických certifikátov podľa písmena e) náhodným výberom štatisticky významného percentuálneho podielu z celkového počtu každoročne vydávaných energetických certifikátov.

Dotácia

§ 9a

(1) Dotáciu možno poskytnúť na

- a) výskum a vývoj v oblasti energetickej hospodárnosti a
- b) urýchlenie zvyšovania energetickej hospodárnosti budov a na ich prechod na budovy s takmer nulovou potrebou energie podľa národného plánu (§ 4b ods. 2).

(2) Dotáciu podľa odseku 1 písm. a) možno poskytnúť do 100 % ekonomicky oprávnených nákladov.

(3) Na poskytnutie dotácie nie je právny nárok.

§ 9b

(1) Žiadateľom o dotáciu môže byť právnická osoba a fyzická osoba-podnikateľ.

(2) Žiadateľ musí spĺňať požiadavky podľa osobitného predpisu.⁹⁾ Ak je dotácia štátnou pomocou,¹⁰⁾ musia byť splnené aj požiadavky podľa predpisov o štátnej pomoci.

(3) Dotáciu možno poskytnúť na základe písomnej žiadosti o poskytnutie dotácie (ďalej len „žiadosť“), ktorú žiadateľ môže podať ministerstvu až na základe oznámenia o podávaní žiadostí (ďalej len „oznámenie“) zverejnenom na webovom sídle ministerstva.

(4) Oznámenie obsahuje najmä

- a) základný cieľ poskytnutia dotácie a kritériá, podľa ktorých sa budú vyhodnocovať žiadosti, a ich váhu,
- b) výšku finančných prostriedkov zo zdrojov žiadateľa určených na spolufinancovanie,
- c) formulár žiadosti v elektronickej podobe,
- d) okruh oprávnených žiadateľov,
- e) disponibilný objem prostriedkov viazaných na oznámenie,
- f) najvyššiu a najnižšiu výšku dotácie poskytnutú na jednu žiadosť.

(5) Každý žiadateľ môže podať len jednu žiadosť.

(6) O poskytnutí dotácie rozhoduje minister dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) na základe odporúčania najmenej trojčlennej komisie, ktorú na tento účel zriadi.

(7) Komisia je pri vyhodnocovaní žiadostí nezávislá a musí žiadosti vyhodnocovať len podľa kritérií uvedených v oznámení a podľa váhy kritérií uvedenej v oznámení.

(8) Ministerstvo poskytuje dotáciu podľa zmluvy o poskytnutí dotácie uzatvorenej s vybratým žiadateľom. Zmluva o poskytnutí dotácie obsahuje

- a) identifikačné údaje zmluvných strán,
- b) bankové spojenie a číslo bankového účtu príjemcu dotácie,
- c) účel, druh a výšku dotácie a lehotu jej čerpania,
- d) výšku finančných prostriedkov zo zdrojov prijímateľa dotácie určených na spolufinancovanie,
- e) podmienky použitia dotácie,
- f) spôsob a lehotu plnenia záväzkov zmluvných strán,
- g) očakávané prínosy poskytnutej dotácie,
- h) sankcie za porušenie zmluvy,
- i) termín zúčtovania dotácie,
- j) ďalšie dohodnuté údaje.

(9) Ministerstvo zverejní na svojom webovom sídle všetky

- a) schválené žiadosti aj so sumami žiadaných a poskytnutých dotácií vrátane dátumu schválenia poskytnutia dotácie, ako aj výšku a účel dotácie a označenie konečného príjemcu dotácie, a to do 30 dní odo dňa schválenia žiadosti,
- b) neschválené žiadosti vrátane dátumu a dôvodu neschválenia žiadosti, a to do 30 dní odo dňa neschválenia žiadosti.

§ 10 Štátny dozor

(1) Štátny dozor vykonáva Štátna energetická inšpekcia (ďalej len „inšpekcia“). Inšpekcia je oprávnená

- a) vyzvať oprávnenú osobu odstrániť zistený nedostatok v energetickej certifikácii a určiť na tento účel primeranú lehotu,
- b) vyzvať vlastníka budovy splniť povinnosť umiestniť v budove energetický štítok,
- c) ukladať pokuty za správne delikty a prejednávať priestupky,
- d) predkladať návrhy na preskúšanie oprávnenej osoby.⁶⁾

(2) Inšpektor poverený výkonom štátneho dozoru podľa tohto zákona je

- a) oprávnený
  1. nahliadať do výpočtu a do podkladov, ktoré oprávnená osoba použila na energetickú certifikáciu,
  2. požadovať od oprávnenej osoby vysvetlenie týkajúce sa energetickej certifikácie,
  3. požadovať od vlastníka budovy vysvetlenie týkajúce sa povinnosti umiestniť energetický štítok v budove,
  4. uložiť, a to aj opakovane, poriadkovú pokutu až do 500 eur oprávnenej osobe za sťažovanie výkonu štátneho dozoru neposkytnutím súčinnosti, najmä nesprístupnením výpočtu alebo podkladov použitých na energetickú certifikáciu, a neposkytnutím vysvetlenia a vlastníkovi budovy za neposkytnutie vysvetlenia alebo neumožnenie vstupu do budovy, v ktorej sa musí umiestniť energetický štítok,
  5. vstupovať do budov, v ktorých sa musia umiestňovať energetické štítky,
  6. zúčastniť sa na kolaudácii novej budovy alebo významne obnovenjej budovy,
- b) povinný
  1. preukázať sa preukazom inšpektora pred začatím výkonu štátneho dozoru,
  2. zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, ktoré sa dozvedel pri výkone štátneho dozoru.

§ 11 Správne delikty

(1) Inšpekcia uloží pokutu od 200 eur do 5 000 eur oprávnenej osobe, ktorá vykonala energetickú certifikáciu v rozpore s ustanoveniami tohto zákona a technickými normami upravujúcimi výpočet, minimálne požiadavky alebo obsah a formu energetického certifikátu.

(2) Inšpekcia uloží pokutu od 500 eur do 3 000 eur právnickej osobe a fyzickej osobe-podnikateľovi, ktorá

- a) ako vlastník
  1. nesplní povinnosť do piatich pracovných dní odo dňa prevzatia energetického certifikátu a energetického štítku vystaviť energetický štítok na nápadnom, pre verejnosť jasne viditeľnom mieste, ak ide o budovu podľa § 8 ods. 3,
  2. neobstará v lehote podľa § 8 ods. 1 energetický certifikát, hoci je na to podľa tohto zákona povinná,
  3. neuschová energetický certifikát na čas jeho platnosti,

4. neodovzdá platný energetický certifikát novému vlastníkovi pri predaji budovy,
  5. neodovzdá kópiu platného energetického certifikátu nájomcovi,
  6. neodovzdá projektové energetické hodnotenie novému nadobúdateľovi budovy pri jej predaji pred začatím výstavby budovy alebo rozostavanej budovy,
- b) vykonáva energetickú certifikáciu, hoci nie je oprávnenou osobou, alebo nemá odbornú spôsobilosť na príslušnú časť energetickej certifikácie podľa § 6 ods. 2.

(3) Pri určovaní výšky pokuty sa prihliada na závažnosť konania a na trvanie protiprávneho stavu.

(4) Konanie o uložení pokuty možno začať do jedného roka odo dňa, keď sa inšpekcia dozvedela o konaní podľa odseku 1, najneskôr do troch rokov odo dňa, keď k takému konaniu došlo.

(5) Výnos pokút je príjmom štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

§ 12 **Priestupky**

(1) Priestupku sa dopustí vlastník budovy tým, že

- a) neobstará energetický certifikát, hoci je na to podľa tohto zákona povinný,
- b) neuschová energetický certifikát po celý čas jeho platnosti,
- c) neodovzdá platný energetický certifikát novému vlastníkovi pri predaji budovy,
- d) neodovzdá osvedčenú kópiu energetického certifikátu nájomcovi pri prenájme budovy,
- e) neodovzdá projektové energetické hodnotenie nadobúdateľovi budovy pri jej predaji pred začatím výstavby budovy alebo rozostavanej budovy,
- f) neuvedie ako súčasť ponuky na predaj alebo prenájom budovy alebo jej samostatnej časti v reklame v komerčnom médiu aj ukazovateľ jej integrovanej energetickej hospodárnosti z energetického certifikátu.

(2) Za priestupok podľa odseku 1 možno uložiť pokutu do 2 000 eur.

(3) Na priestupky a ich prejednávanie sa vzťahuje všeobecný predpis o priestupkoch.)

Záverečné ustanovenia

§ 13

(1) Povinnosti, ktoré má podľa tohto zákona vlastník budovy, vzťahujú sa aj na správcu budovy vo vlastníctve štátu, samosprávneho kraja alebo obce, na spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov v bytovom dome a na bytové družstvo.

(2) Všeobecný predpis o správnom konaní⁸⁾ sa nevzťahuje na energetickú certifikáciu a na určovanie slovenských technických noriem vhodných na výpočet a na energetickú certifikáciu ani na postup vyhodnocovania žiadostí a rozhodovanie o poskytnutí dotácie.

§ 14

Povinnosť energetickej certifikácie sa vzťahuje

- a) na novú budovu a na významne obnovovanú existujúcu budovu, ktorých kolaudačné konanie sa začalo po 1. januári 2008,
- b) na budovu predávanú alebo prenajímanú po 1. januári 2008.

§ 14a

(1) Do 9. júla 2015 sa povinnosť podľa § 5 ods. 2 písm. b) vzťahuje na budovy s viac ako 500 m² celkovej podlahovej plochy.

(2) Do 31. decembra 2015 sa povinnosť podľa § 5 ods. 2 nevzťahuje na prenájom bytov a samostatných častí.

(3) Energetické certifikáty vydané do 31. decembra 2012 platia do uplynutia platnosti, ktorá je v nich uvedená.

§ 14b

Zrušuje sa vyhláška Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 311/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o výpočte energetickej hospodárnosti budov a obsah energetického certifikátu.

§ 15

Týmto zákonom sa preberajú právne záväzné akty Európskej únie uvedené v prílohe.

Čl. II

Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 231/1992 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 600/1992 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 132/1994 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 200/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 216/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 123/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 164/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 289/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 290/1996 Z. z., zákona č. 288/1997 Z. z., zákona č. 379/1997 Z. z., zákona č. 70/1998 Z. z., zákona č. 76/1998 Z. z., zákona č. 126/1998 Z. z., zákona č. 129/1998 Z. z., zákona č. 140/1998 Z. z., zákona č. 143/1998 Z. z., zákona č. 144/1998 Z. z., zákona č. 161/1998 Z. z., zákona č. 178/1998 Z. z., zákona č. 179/1998 Z. z., zákona č. 194/1998 Z. z., zákona č. 263/1999 Z. z., zákona č. 264/1999 Z. z., zákona č. 119/2000 Z. z., zákona č. 142/2000 Z. z., zákona č. 236/2000 Z. z., zákona č. 238/2000 Z. z., zákona č. 268/2000 Z. z., zákona č. 338/2000 Z. z., zákona č. 223/2001 Z. z., zákona č. 279/2001 Z. z., zákona č. 488/2001 Z. z., zákona č. 554/2001 Z. z., zákona č. 261/2002 Z. z., zákona č. 284/2002 Z. z., zákona č. 506/2002 Z. z., zákona č. 190/2003 Z. z., zákona č. 219/2003 Z. z., zákona č. 245/2003 Z. z., zákona č. 423/2003 Z. z., zákona č. 515/2003 Z. z., zákona č. 586/2003 Z. z., zákona č. 602/2003 Z. z., zákona č. 347/2004 Z. z., zákona č. 350/2004 Z. z., zákona č. 365/2004 Z. z., zákona č. 420/2004 Z. z., zákona č. 533/2004 Z. z., zákona č. 544/2004 Z. z., zákona č. 578/2004 Z. z., zákona č. 624/2004 Z. z., zákona č. 650/2004 Z. z., zákona č. 656/2004 Z. z., zákona č. 725/2004 Z. z., zákona č. 8/2005 Z. z., zákona č. 93/2005 Z. z., zákona č. 331/2005 Z. z., zákona č. 340/2005 Z. z., zákona č. 351/2005 Z. z., zákona č. 470/2005 Z. z., zákona č. 473/2005 Z. z. a zákona č. 491/2005 Z. z. sa dopĺňa takto:

V prílohe č. 2 sa skupina 213 – Stavebníctvo na konci dopĺňa o novú živnosť por. č. 18a, ktorá v stĺpci Živnosť znie: „Energetická certifikácia“, v stĺpci Preukaz spôsobilosti znie: „osvedčenie o vykonaní skúšky odbornej spôsobilosti“, v stĺpci Poznámka znie: „§ 31 ods. 2 písm. j) zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov“.

Čl. III

Zákon Slovenskej národnej rady č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení zákona č. 236/2000 Z. z., zákona č. 554/2001 Z. z., zákona č. 533/2003 Z. z. a zákona č. 624/2004 Z. z. sa mení a dopĺňa takto:

1. V § 1 sa na koniec pripájajú tieto slová: „a na energetickú certifikáciu“.
2. V § 23a ods. 1 sa za slovo „ministerstva“ vkladá čiarka a slovo „Štátnej energetickej inšpekcie“.
3. V § 23a ods. 4 sa pred bodkočiarku vkladajú tieto slová: „alebo na energetickú certifikáciu“.
4. V § 31 ods. 2 písmeno j) znie:
„j) vykonávať skúšky odbornej spôsobilosti uchádzačov o oprávnenie na výkon činnosti stavbyvedúceho, na stavebný dozor a na energetickú certifikáciu, preskúšavať ich (§ 23a) a vydávať im osvedčenie o vykonaní skúšky odbornej spôsobilosti,“.
5. V § 31 ods. 2 písm. k) sa na koniec pripájajú tieto slová: „a na energetickú certifikáciu“.
6. V § 31 ods. 4 sa za slovo „dozor“ vkladajú tieto slová: „a na energetickú certifikáciu“.

Čl. V

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. januára 2006.

Ivan Gašparovič v. r.

Pavol Hrušovský v. r.

Mikuláš Dzurinda v. r.

Príloha k zákonu č. 555/2005 Z. z. ZOZNAM PREBERANÝCH PRÁVNE ZÁVÄZNÝCH AKTOV EURÓPSKEJ ÚNIE Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/31/EÚ z 19. mája 2010 o energetickej hospodárnosti budov (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 153, 18. 6. 2010).

- 1) § 2 ods. 1 zákona č. 49/2002 Z. z. o pamiatkovom fonde.
- 2) § 139b ods. 4 písm. c) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení zákona č. 237/2000 Z. z.
- 3) § 5 zákona č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 3a) Delegované nariadenie Komisie (EÚ) č. 244/2012 zo 16. januára 2012, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/31/EÚ o energetickej hospodárnosti budov vytvorením rámca porovnávacej metodiky na výpočet nákladovo optimálnych úrovni minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budov a prvkov budov (Ú. v. EÚ L 81, 21. 3. 2012).
- 4) Príloha č. 2 položka č. 18a zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona č. 555/2005 Z. z.
- 5) § 21 a 22 zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov.
- 5a) § 82 ods. 3 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a v znení zákona č. 300/2012 Z. z.
- 6) § 23a ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1992 Zb. v znení zákona č. 236/2000 Z. z.
- 7) Zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.
- 8) Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov.
- 9) § 8a zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 383/2008 Z. z.
- 10) Napríklad čl. 107 a 108 zmluvy o fungovaní Európskej únie (Ú. v. EÚ C 83, 30. 3. 2010), nariadenie Komisie (ES) č. 800/2008 zo 6. augusta 2008 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné so spoločným trhom podľa čl. 87 a 88 zmluvy (Všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách) (Ú. v. EÚ L 214, 9. 8. 2008).

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.

Upozornenie: Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.